

Samarbejde og dataudveksling kan styrke kampen mod økonomisk kriminalitet

Af Per Callesen, nationalbankdirektør, og Thais Lærkholm Jensen, chef for Data Analytics and Science i Nationalbanken.

Hvidvask og anden økonomisk kriminalitet beslaglægger mange ressourcer hos pengeinstitutter og offentlige myndigheder. Identificering og opsporing er en besværlig og møjsommelig opgave. Alene pengeinstitutterne bruger i dag flere end 5.000 fuldtidsmedarbejdere på bekæmpelse af finansiel kriminalitet som momsrig, hvidvask og finansiering af terrorisme.

Under rammerne af den nuværende lovgivning har bankerne begrænsede muligheder for at målrette og effektivisere deres indsats. Det er specielt manglende muligheder for at dele oplysninger om kriminelle, der opererer på tværs af flere pengeinstitutter, der forhindrer en mere effektiv indsats.

De seneste år har vi set, at kriminelles metoder til at omgå lovgivning er blevet mere og mere komplekse. De kriminelle er gået fra en analog til en digital tilgang, og derfor er det afgørende, at kampen mod finansiel kriminalitet understøttes af et tværgående samarbejde indbyrdes mellem banker samt offentlige myndigheder med udgangspunkt i digitale løsninger og data.

En udfordring ved hvidvask er, at det i sidste ende kan true den finansielle stabilitet. Finansiell stabilitet er et bredt begreb, der dækker over mange forhold, men som grundlæggende handler om at sikre tilliden til det finansielle system. I løbet af de seneste år har vi set, at en række sager vedrørende finansiel kriminalitet, herunder sager om hvidvask og udbytterefusion, har truet den finansielle stabilitet og skabt mistillid.

Finansiel kriminalitet såsom hvidvask, momsrig og finansiering af terrorisme har mere end blot økonomiske konsekvenser, da det skader tiltroen til både den finansielle sektor og retsvæsenet under et. Derfor er det afgørende for os alle, at vi er ambitiøse på dette område, og at vi bliver ved med at udfordre vores tilgang til bekæmpelsen af økonomisk kriminalitet.

Kriminelle spekulerer bevidst i brug af flere banker

En af bankernes største udfordringer i dag er, at den nuværende lovgivning ikke giver mulighed for at opspore kriminelle netværk, der opererer på tværs af banker. Det kommer bl.a. til udtryk, når kriminelle benytter gennemstrømningsvirksomheder til at sløre oprindelsen af transaktioner. Uden et samarbejde med dataudveksling vil en gennemstrømningsvirksomhed for den enkelte bank fremstå som en helt almindelig virksomhed med ind- og udbetalinger. Det karakteriserer de fleste virksomheder, og ud fra de informationer, banken har til rådighed, er det en næsten umulig opgave for den enkelte bank alene at adskille mistænkelige gennemstrømningsvirksomheder fra helt almindelige virksomheder. Har banken derimod adgang til informationer om transaktioners oprindelse, gennem udveksling med andre banker, vil den hurtigt kunne sætte en virksomheds adfærd i en kontekst og afgøre, hvordan den danner grundlag for mistanke.

Nationalbanken etablerede i foråret 2020 et pilotprojekt, der skulle undersøge potentialet ved at sammenstille transaktionsdata fra et pengeinstitut med data fra Statsadvokaten for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet (SØIK) og Erhvervsstyrelsen. Det skete naturligvis under de strengeste sikkerhedsforhold, så ingen havde adgang til oplysninger om enkelte individer. Projektet viste, at det i langt højere grad er muligt at identificere mistænkelige forhold på en mere effektiv måde end tidligere ved samkøring af data. Fx viste resultaterne, at der med udgangspunkt i det sammenstillede data kunne identificeres et stort mørketal, hvad angår potentiel hvidvask, der aldrig bliver opdaget eller undersøgt yderligere. Mørketallet estimeres til op imod dobbelt så mange sager, som der indberettes i dag, og som, hvis de var blevet indberettet til myndighederne, med overvejende sandsynlighed ville have resultatet i videre efterforskning. Endvidere viser resultaterne, at cirka en fjerdedel af de mistænkelige sager, der undersøges manuelt i bankerne i dag, automatisk ville kunne frasorteres, samtidig med at mere end 99 pct. af de sager, der gav anledning til videre efterforskning, forsat ville være blevet identificeret. Endelig viser resultaterne også, at et større datagrundlag i sig selv giver pengeinstitutterne bedre mulighed for mere præcist at identificere mistænkelig adfærd – det er eksempelvis nemmere for et pengeinstitut at afgøre, om et transaktionsmønster for en virksomhed i en specifik branche er mistænkeligt, hvis pengeinstituttet har 1000 frem for 10 sammenlignelige virksomheder i datagrundlaget at sammenligne med. Eftersom resultaterne fra pilotprojektet er fremkommet på baggrund af data fra et pengeinstitut, må det derfor forventes, at potentialet er endnu større, hvis datagrundlaget udvides til at inkludere flere pengeinstitutter i et fælles datagrundlag.

Indsatsen mod momssvindel kan også styrkes med et fælles datagrundlag

Udover hvidvask er også momssvindel et omfattende problem, som både svækker tilliden til skattesystemet og fører til manglende indtægter i statskassen. Den Internationale Valutafond, IMF, har estimeret, at manglende momsbetalinger i Danmark årligt udgør ca. 10 mia. kr. Det svarer godt og vel til opførelsen af to supersygehuse årligt. Derfor blev mulige gevinster, hvad angår identifikation af momssvindel, også undersøgt ved at samkøre transaktioner fra pengeinstitutterne med oplysninger fra myndigheder. I den sammenhæng viser resultaterne bl.a., at når der er en stor afvigelse mellem indberettet moms og den mængde moms, der er beregnet ud fra transaktionsdata, så er der tre gange større sandsynlighed for, at en eller flere personer i ejerkredsen tidligere er dømt for ulovlig selskabskonstruktion. Pilotprojektet viser således, at muligheden for at beregne momspligtig indkomst ud fra sammenstillede data fra pengeinstitutter og myndigheder er et potentielt nyttigt redskab, der kan bidrage til den nuværende indsats mod momssvig.

Vigtigt at igangsætte yderligere arbejde

Den finansielle sektor er enig om, at flere beføjelser til pengeinstitutterne er nødvendige for at få ram på de kriminelle. Pilotprojektet har vist, at en databaseret indsats markant vil forbedre det nuværende system.

Der er tale om følsomme data, og datasikkerheden har derfor været i højsædet under pilotprojektet. Det gælder både i forhold til data fra myndigheder og banker. Vi er meget opmærksomme på, at der kun skal indsamles de data, der er nødvendige for at få ram på kriminelle. Arbejdet med følsomme data rejser flere juridiske og it-relaterede spørgsmål, som skal

afklares, inden det kan konkluderes, om investeringen står mål med fordelene. Pilotprojektet gør det samtidig klart, at der vil være behov for en justering af gældende lovgivning for at understøtte det fælles it- og datasamarbejde. Derfor er vi meget positive overfor regeringens tiltag om at nedsætte en arbejdsgruppe, der skal undersøge muligheden for at udvikle fælles it-værktøjer i kampen mod hvidvask i et samarbejde mellem myndigheder og pengeinstitutter.